

KEHITYSYHTEISTYÖAVUSTUKSEN MYÖNTÄMINEN HANKKEESEEN 'NUORET, SRHR JA TURVALLISUUS POHJOIS-MOSAMBIKISSA' VUOSILLE 2023-2026.

Ohjelman tausta ja policy –tason perustelut

Suomen ihmisoikeusperustainen ulko- ja turvallisuuspolitiikka painottaa globaalia vastuuta kestävä kehityksen edistämiseksi. Suomen vuosien 2021-2024 Mosambikin maastrategia ja Mosambikia koskeva kehitysyhteistyön maaohjelma (päivitetty 2022) tukevat ihmisoikeuksia, sukupuolten välistä tasa-arvoa, tyttöjen ja naisten oikeuksia, tyttöjen koulunkäyntiä, nuorten asemaa, rauhanrakennusta ja konfliktien ehkäisyä sekä instituutioiden ja kriisinkestävyyden vahvistamista.

Nuoret, SRHR ja turvallisuus Pohjois-Mosambikissa -hanke edistää tyttöjen ja naisten oikeuksia ja asemaa Mosambikin köyhimpiin kuuluvissa ja konfliktin vaikutuksista kärsivissä Cabo Delgado, Nampulan ja Niassan maakunnissa. Se pyrkii turvaamaan naisille ja tytöille seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvät palvelut ja oikeudet (sexual and reproductive health and rights, SRHR), ottaen huomioon myös pojat ja nuoret miehet. Hanke täydentää Suomen Mosambikissa rahoittamaa opetussektorin tukea erityisesti kouluissa tapahtuvan tyttöihin ja naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyn ja seksuaalikasvatuksen osalta.

Hanke edistää lisäksi naisten sekä nuorten ja vammaisten henkilöiden osallistumista rauhan ja turvallisuuden edistämiseen ja tukee kestävä rauhan aikaansaamista Mosambikin pohjoisosiin ja maan hallituksen Cabo Delgado -jälleenrakennussuunnitelman sekä pohjoisten maakuntien integroidun kehittämisohjelman toteutusta. Nuorilla sekä tytöillä ja naisilla nähdään keskeinen rooli konfliktin ratkaisussa ja maan pohjoisosan kehityksessä, ja sitä tuetaan edistämällä peruspalvelujen tarjontaa sekä vahvistamalla osallisuutta ja tasa-arvoa.

Hankkeen toteutus ja toteutettavuusarvio

Hanketta toteuttaa YK:n väestörahoitus UNFPA yhteistyössä Mosambikin viranomaisten ja kansalaisyhteistyöjärjestöjen kanssa. UNFPA:lla on hyvät edellytykset hankkeen toteuttamiseen ja tarvittavat yhteistyösuhteet maan keskushallinnon ja alueellisten viranomaisten sekä pitkä kokemus yhteistyöstä kansalaisyhteiskunnan kanssa. Se hyödyntää hankkeessa aiempia kokemuksia nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia edistävästä toiminnasta Mosambikissa liittyen mm. tyttöjen mentorointiin ja poikien ja nuorten miesten huomioon ottamiseen.

Hanke tukee julkisen hallinnon mahdollisuuksia vastata haavoittuvimmassa asemassa olevien ml. vammaisten nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia sekä turvallisuutta koskeviin tarpeisiin ja edistää heidän seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia, osallistumismahdollisuuksia sekä rauhan ja turvallisuuden kysymyksiä koskevaa kapasiteettiaan ja kriisinkestävyyssykyään. Tavoitteena on saavuttaa 610 000 nuorta mentorointiohjelman, 85 000 nuorisoystävällisten seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelujen ja 50 000 kouluissa järjestettävän seksuaalikasvatuksen kautta. Kokonaisinvestointi yhtä nuorta kohden on noin 16-18 euroa.

Nuoret, SRHR ja turvallisuus Pohjois-Mosambikissa -hanke on esimerkki kehitysyhteistyön ja humanitaarisen toiminnan yhdistämisestä eli ns. nexus-lähestymistavasta, jonka puitteissa sekä edistetään

pitkän aikavälin kehitysvaikutuksia että voidaan joustavasti vastata välittömiin humanitaarisiin tarpeisiin. Sen puitteissa mm. tarjotaan maan sisäisille pakolaisille ja konfliktista kärsiville ihmisille seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja oikeuksiin liittyviä palveluita samalla kun vahvistetaan julkisen hallinnon kykyä tarjota niitä.

Hankkeen strategisesta ohjauksesta, seurannasta ja päätöksenteosta vastaa vähintään kerran vuodessa kokoontuva ohjausryhmä. Teknisen tason työryhmä tapaa kaksi kertaa vuodessa. Ulkoministeriö osallistuu sekä ohjausryhmään että teknisen tason työryhmään.

Riskien hallinta

Haastavassa toimintaympäristössä toteutettavasta hankkeesta on sekä UNFPA:n että ulkoministeriön toimesta tehty riskienhallintasuunnitelma. Keskeisimmät ulkoministeriön identifioimat riskit liittyvät Cabo Delgadon konfliktin laajenemiseen, sään ääri-ilmiöihin ja luonnonkatastrofeihin, korruptioon ja varojen väärinkäyttöön, eri toimijoiden koordinaatioon sekä kansalaisyhteiskuntaa koskevaan lainsäädäntöön ja toimintaympäristöön.

Ulkoministeriö hallitsee riskejä osallistumalla hankkeen ohjausryhmään ja teknisen tason ryhmään, seuraamalla aktiivisesti toimintaympäristön muutoksia, käymällä dialogia Mosambikin hallituksen, YK:n ja avunantajayhteisön kanssa sekä edellyttämällä järjestöltä suunnitelmaa luonnonkatastrofien aiheuttamien tilanteiden varalta samoin kuin aktiivista koordinaatiota muiden toimijoiden kanssa ja kirjaamalla UNFPA:n kanssa allekirjoitettavaan sopimukseen mahdollisia väärinkäytöstilanteita koskevat käytännöt ml. velvoite ilmoittaa niistä Suomalle.

UNFPA:n hanke- ja taloushallintoa koskeva riskienhallinta hankkeessa perustuu sen hallinnollisiin sääntöihin ja käytäntöihin. Järjestön yhteistyökumppanit raportoivat sille hankkeeseen liittyvien työsuunnitelmien ja budjettien toimeenpanosta kolmen kuukauden välein, ja maksatukset tehdään hyväksytyä raportointia vastaan. Tilintarkastukset tehdään vuosittain.

Ulkoministeriön teettämän selvityksen (KPMG, luonnos 4.10.2022) mukaan UNFPA:lla järjestönä on kokonaisvaltaiset järjestelmät tilintarkastusten, etiikan ja integriteetin sekä väärinkäytöksistä ilmoittamismekanismien (whistleblowing) osalta, joskin mm. henkilöresurssien vähäisyys on paikoin haaste.

Ohjelman rahoitus

Rahoitus vuosille 2023-2026 osoitetaan kuluvan vuoden talousarvion 24.30.66 (Varsinainen kehitysyhteistyö) momentin valtuuksista kaksitoista (12) miljoonaa euroa käyttösuunnitelman kohdasta 2 Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö.

Rahoitusta koskeva esitys käsiteltiin 25.11.2022 ulkoministeriön kehitysyhteistyön laaturyhmässä, missä sitä puollettiin.